

19-22

października

2 0 2 3

1. e d y c j a

SZTETL
FALENICA

שטעטל פֿאַלעניץ

Festiwal Kultury
Żydowskiej
Linii Otwockiej

Kocham rodzinny Lublin, miasto dzieciństwa i miłości oraz Falenicę – gdzie 30 lat temu bez wahania kupiłam segment przy dawnej ulicy Handlowej, by tu właśnie spędzić resztę życia. Oba miejsca z tak bogatą żydowską historią aż prosiły się o swoje Festiwale Kultury Żydowskiej. W Lublinie w przyszłym roku odbędzie się już 5. edycja powołanego przeze mnie Lubliner Festival, a dzisiaj mam przyjemność zaprosić Państwa na 1. edycję projektu Sztetl Falenica.

Dwa miasta, gdzie kultura żydowska i polska nieustannie się przenikają, czerpią z siebie wzajemnie, fascynują i łączą kolejne pokolenia są moją inspiracją. Z miłości do nich, podziwu, chęci zachowania historii i Pamięci powstały oba Festiwale.

Etel Szyc

Przy żydowskiej ulicy Handlowej

Na żelaznym uchwycie

Wisi zegar mojego ojca,

Kołysze się, płacze i tęskni...

Nie widać już jak wahadło się kołysze,

Nie słychać już jego cichej pracy.

W smutku zastygła pieśń,

Na zawsze zamilkł jego dźwięk.

Był u mojego ojca zegar

Z dwiema wielkimi wskazówkami.

Zawsze go będę pamiętał,

I pozostanę wierny tej pamięci.

Abram Ring, ze wspomnienia
w Sefer Falenica

Organizatorem Festiwalu Sztetl Falenica jest Fundacja Ner Tamid – Wieczne Światło, założona w 2012 r. w celu upowszechniania wiedzy dotyczącej kultury, historii, tradycji i religii żydowskiej oraz Holokaustu. Fundacja Ner Tamid kontynuuje działalność Fundacji im. Ireny Sendlerowej (2007-2012) poprzez organizowanie wycieczek, warsztatów, wykładów, koncertów i innych wydarzeń kulturalnych poświęconych powyższej tematyce. Ponadto od 2007 r. Fundacja corocznie wydaje kalendarze o tematyce żydowskiej, a od 2012 r. organizuje spotkania świąteczne dla seniorów społeczności żydowskiej oraz Sprawiedliwych wśród Narodów Świata z okazji świąt żydowskich. Fundacja współorganizowała też obchody rocznicowe likwidacji getta w Falenicy. Prezes i założyciel Fundacji, Etel Szyc, zrealizowała do tej pory wiele projektów na rzecz krzewienia kultury żydowskiej i zachowania Pamięci. Od 2020 r. Fundacja jest organizatorem Lubliner Festival – Festiwalu Kultury Żydowskiej w Lublinie.

19 października, czwartek

16.30 / Pomnik naprzeciwko
Kinokawiarni Stacja Falenica
**„Pamiętamy” – ceremonia przy
Pomniku Zagłady Żydów w Falenicy**

17.00 / WCK Filia Falenica
„Kulturoteka”, sala kawiarniana
„Sefer Falenica – Księga Falenicy”
– wspomnienie żydowskich
mieszkańców Falenicy w Księdze
Pamięci Falenicy przetłumaczonej
z języka hebrajskiego i jidysz na język
polski, prowadzenie Jolanta Pełka,
Lidia Głazewska Dańko, Eteł Szyc

18.30 / Kościół Parafii Najświętszego
Serca Pana Jezusa w Falenicy
**„Z głębokości wołam do Ciebie
Panie”** – koncert muzyki chasydzkiej,
Symcha Keller i Przyjaciele: Piotr
Bunzler – śpiew, Bartłomiej Stańczyk
– akordeon, Robert Brzozowski –
kontrabas, Paweł Stepnik – gitara,
Krzysztof Pachla – klarnet

18.30 / WCK Międzyzlesie, sala
widowiskowa **„Pustynne jabłko”**
(Izrael, 2014), film fabularny (96 min.
reż. M. Harari, A. Lubetzki), wydarzenie
organizowane we współpracy
z Ambasadą Izraela

20 października, piątek

16.00 / WCK Filia Falenica „Kulturoteka”, sala kulinarna, zapisy w „Kulturotece” **„Jak zapleść chałkę, przyrządzić cymes i wątróbkę po żydowsku”** – warsztaty kulinarne, prowadzenie Izabela Kozłowska-Dechnik (Restauracja Mandragora) i Eteł Szyc

17.00 / WCK Filia Falenica „Kulturoteka”, sala taneczna, zapisy w „Kulturotece” **Warsztaty tańca izraelskiego**, prowadzenie Monika Leszczyńska

18.30 / WCK Międzyzlesie, hol **„Jerozolima jako Miasto kultury”** – otwarcie wystawy, wydarzenie organizowane we współpracy z Ambasadą Izraela

19.00 / WCK Międzyzlesie, sala widowiskowa, bezpłatne wejściówki w WCK Międzyzlesie i online

„Żydowskie miasteczko”
– koncert Lala Czaplicka, Monika Chrzastowska, Izabella Rzeszowska, Henryk Rajfer, Teresa Wrońska i zespół Gang Tango pod kierownictwem artystycznym Sebastiana Wypycha oraz Tetiana Ivanyuk i Piotr Woźniak – mistrzowie tanga

21 października, sobota

11.00 / zbiórka przy WCK Filia Falenica „Kulturoteka”
Spacer po Falenicy z Januszem Prządka

15.00 / Kinokawiarnia Stacja Falenica
„Kot i pies” – bajka dla dzieci (6 -13 lat), na podstawie żydowskiej opowieści ludowej „Dlaczego kot i pies się kłóca” Katarzyna Post i Marcin Sander, Teatr (Od)Nowa

16.30 / WCK Filia Falenica „Kulturoteka”, sala widowiskowa
„Światłość i mrok” – spotkanie literackie z Małgorzatą Niezabitowską, autorką powieści o Polakach, Żydach i Ukraińcach

19.00 / Restauracja LETNISKO w Falenicy, zapisy w WCK Filia Falenica „Kulturoteka” **„Wieczór szabatowy. Hawdala”**. Oprawa muzyczna w wykonaniu aktorów Teatru Żydowskiego – Moniki Chrzastowskiej, Izabelli Rzeszowskiej, Genadija Iskhakova oraz Teresy Wrońskiej Trio, prowadzenie Eteł Szyc

19.00 / WCK Filia Falenica „Kulturoteka”, sala widowiskowa **„Swat”** (Izrael, 2010) – film fabularny (112 min., reż. A.Nesher), wydarzenie organizowane we współpracy z Ambasadą Izraela

11.00 / zbiórka przy WCK Filia Falenica „Kulturoteka” – **Wzdłuż granic falenickiego getta** – rowerowa wycieczka z Lidą Dańko

16.00 / WCK Filia w Radości „Kulturoteka” „**Portrecista**” (2006), film dokumentalny (52 min.) w reż. Irka Dobrowolskiego, spotkanie z Anną Dobrowolską, producentką i autorką książki „Byłem fotografem w Auschwitz – prawdziwa historia Wilhelma Brassego”

16.00 / WCK Filia Falenica „Kulturoteka”, sala kulinarna, zapisy w „Kulturotece” **Symbolika tradycyjnej wycinanki żydowskiej** – warsztaty plastyczne dla młodzieży i dorosłych, prowadzenie Monika Krajewska

16.00 / WCK Filia Falenica „Kulturoteka”, sala taneczna **Krav Maga dla młodzieży i dorosłych** – warsztaty prowadzi Wojtek Jeż

16.00 / Klub Babel, ul. Próżna 5 „**Świdermajerowie**” – spotkanie z autorką książki, Katarzyną Chudyńską-Szuchnik. Wydarzenie towarzyszące zorganizowane przez Oddział Warszawski Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce

19.00 / WCK Filia Falenica „Kulturoteka”, sala widowiskowa, bezpłatne wejściówki „**Od serca do serca. Wiera Gran**” – recital Moniki Chrzęstowskiej aktorki Teatru Żydowskiego w Warszawie. Zespół muzyczny w składzie: Kuba Chmielarski – gitara, Bartozzi Wojciechowski – bas, Rafał Stępień – piano

Na wszystkie wydarzenia wstęp bezpłatny.

Zapisy na warsztaty w Kulturotece w Falenicy pod tel. 22-277 49 40 lub mail: falenica@wck-wawer.pl

Zapisy na „Wieczór szabatowy” pod tel. 22-277 49 40 lub mail: falenica@wck-wawer.pl

Koncert „Od serca do serca. Wiera Gran” – bezpłatne wejściówki do pobrania na stronie www.wck-wawer.pl w zakładce „kup bilet” lub osobiście w Kulturotece w Falenicy, ul. Walcownicza 2

Koncert „Żydowskie miasteczko” – bezpłatne wejściówki do pobrania na stronie www.wck-wawer.pl w zakładce „kup bilet” lub osobiście w WCK Międzylesie, ul. Żegańska 1a

Zapis/wejściówka tracą ważność z godziną rozpoczęcia wydarzenia. Jedna osoba może zapisać/pobrać wejściówki dla max 4 osób. Podczas pozostałych wydarzeń decydować będzie kolejność przybycia.

Małe żydowskie miasteczka, nazywane w języku jidysz sztetlami, były w XVIII wieku domem dla blisko 80 procent polskich Żydów. Mimo wichrów historii, carskich ukazów, czy nawiedzających świat co jakiś czas epidemii życie w sztetlach kwitło, zaś ich mieszkańcy, podążający drogą Tory i Talmudu, w niezmiennym porządku i zgodnie z tradycją uczęszczali do religijnych szkół żydowskich – chederów, kobiety przed ślubem w celu oczyszczenia udawały się do wypełnionej deszczówką mykwy, a rozświetlone w „mama-lojszn”, jak nazywano jidysz, rynki miasteczek były miejscem, gdzie zwożono towary ze wszystkich stron świata.

II wojna światowa i niemiecka nienawiść zakończyły historię sztetli, tak w Polsce, jak i w całej Europie Środkowo-Wschodniej. Ich mieszkańcy w większości zostali wymordowani podczas wojny. Po tysiącach żydowskich miasteczek pozostała utrwalona w musicalu „Skrzypek na dachu” miejscowość Anatewka czy kolorowe płótna Marca Chagalla, który chętnie sięgał w swojej twórczości do wspomnień o sztetlach i ich magicznej atmosferze.

Podczas Festiwalu Sztetl Falenica nie zabraknie opowieści o pachnącym chałką tradycyjnym żydowskim miasteczku takim, jakim kiedyś była także i Falenica.

Sztetl Falenica z radością
realizują dla Państwa:

Etel Szyc

Dyrektor artystyczna
i pomysłodawczyni Festiwalu
Producenci:

Joanna Kolstrung
Alicja Czagowiec
Chrystian Orzeszko

Zespół realizacyjny:

Małgorzata Drozd-Domaciuk//
Natalia Misztal// Joanna
Sokołowska// Krzysztof
Kozłowski// Maciej Rukasz//
Piotr Szyc// Tomasz Piekut-
Józwicki

Dziękujemy bardzo:

Radosławowi Ziółkowskiemu
Naczelnikowi Wydziału
Kultury i Sportu Dzielnicy
Wawer

Annie Cybart-Godusławskiej
oraz pracownikom
Wawerskiego Centrum Kultury
p. **Barbarze Karniewskiej**
Dyrektor WCK

p. **Małgorzacie Basiak**,
p. **Marcie Różańskiej**,
p. **Izbie Toroniewicz**,
p. **Piotrowi Jaszczukowi**,
p. **Albertowi Kicińskiemu**
za ogromne zaangażowanie
i pomoc w realizacji
Festiwalu.

Wawerskie Centrum Kultury, współorganizator Festiwalu Sztetl Falenica, obejmuje Wawerską Strefę Kultury w Międzyzlesiu oraz Filie w Aninie, Radości, Falenicy, Aleksandrowie, Marysinie i Zastowie. WCK stawia na aktywizowanie mieszkańców do uczestnictwa w kulturze, na budowanie szerokiej i różnorodnej oferty, na stwarzanie warunków do nieskrępowanej twórczości, na budowanie wizerunku własnego i miasta, jako miejsca rozwoju kultury i szerokiej współpracy międzysektorowej. Zadaniem Wawerskiego Centrum Kultury jako nowoczesnej instytucji jest zbudowanie modelu przystającego do ambicji, stylu życia i potrzeb odbiorcy i współczesnego świata. Podstawą działalności instytucji jest edukacja kulturalna, która przygotowuje mieszkańców do odbioru kultury, prowadzi do umiejętności podejmowania działań wspólnotowych i społecznych, podnosi jakość życia i jakość miejsca i jest realizowana w stałych sekcjach we wszystkich filiach WCK, w formie warsztatów, koncertów, spektakli teatralnych, wystaw, spotkań i wykładów. Wawerskie Centrum Kultury to miejsce bliskie wszystkim mieszkańcom, w całej ich różnorodności, to przestrzeń otwarta na różnorodność etniczną, na przenikanie kultur, na łączenie pokoleń, na wspólny dialog.

Pełny opis wydarzeń – zapraszamy na stronę

www.sztetlfaalenica.pl

oraz na

facebook.com/sztetlfaalenica

a także na strony internetowe Partnerów

ORGANIZATOR

Fundacja

Ner Tamid

נר תמיד

WSPÓLORGANIZATOR

PARTNER GŁÓWNY

The Torgow Family
Detroit, Michigan

PARTNERZY

EIK

STACJA
FALENICA

LETNIKO

PATRONI HONOROWI

Yacov Livne
Ambasador Izraela

Marszałek
Województwa
Mazowieckiego

DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW

Zadanie publiczne dofinansowane ze środków
z budżetu Województwa Mazowieckiego

25. MAZOWSZE

MAZOWSZE » organizacji
pozarządowych

ASSOCIATION OF
THE BRITISH HISTORICAL
INSTITUTE OF POLAND

SPONSORZY

citywine

PMdigital
www.wsparcie-it.com

TOK

WAWER NEWS

Paulina Kozak-Mazur

DEBSKIJ

DEBNA WILKALIA

PATRONI MEDIALNI

Wawer

Wawerski Regionalny

Barbara Jolson
Blumenthal

foto
FALENICA

SŁOWO
ZYDOWSKIE

KURIER
WAWERSKI